

Závěr

S ohledem na vše, co bylo o této velmi zajímavé skutkové podstatě trestného činu řečeno, lze usoudit, že otázka trestní odpovědnosti pachatele činu, který má jinak znaky trestného činu (jde o čin jinak trestný), kterého se dopustil v době jím zaviněné nepřičetnosti, je stále předmětem diskuse. Na jednu stranu bylo sice zavedení „staronové“ skutkové podstaty trestného činu opilství novelou trestního zákona č. 557/1991 Sb. hodnoceno vcelku pozitivně, neboť z možných variant odpovědi na otázku trestní odpovědnosti za čin spáchaný v nepřičetnosti vyvolané požitím nebo aplikací návykové látky nebo jinak (nejde-li o případ *actio libera in causa*), jde o řešení z hlediska trestního práva nejvhodnější. Na stranu druhou se však s postupem času a především srovnáním se zahraničními právními úpravami objevily i nedostatky. Tyto, s ohledem na rekodifikaci trestního práva, bylo možné odstranit a v novém trestním zákoníku je tak již nepromítnout. Ne však všemu bylo učiněno za dost a ani úpravu v novém trestním zákoníku nelze považovat za bezchybnou, ba dokonce ji lze ve svém jádru považovat i za krok zpět a jak říká Jelínek, označit ji za kuriózní.¹²²

Jde o vysokou horní hranici trestní sazby, která navádí k závěru, že trestní odpovědnost pachatele bude ve skutečnosti závislá na tom, jaký čin ve stavu nepřičetnosti spáchal. Vzhledem právě k takto vysoké horní hranici trestní sazby, která se v dosud účinném trestním zákoně objevuje, tak novým trestním zákoníkem došlo k popření jeho původního záměru, a to odstranit plnou trestní odpovědnost za jednání v nepřičetnosti, kterou si pachatel přivodil zaviněně, a postihovat jej pouze za zaviněné přivedení se do stavu nepřičetnosti (viz bod 8).

Dalším nedostatkem, novým trestním zákoníkem neodstraněným, je název „opilství“. Takovýto název ustanovení totiž neodpovídá jeho obsahu. Jak uvádějí Císařová s Vanduchovou, obsahu ustanovení by daleko spíše vyhovoval název „porušení chráněného zájmu v nepřičetnosti pod vlivem návykové látky“ (viz bod 1.3.). Zároveň je třeba dodat, že pokud by tedy tento název zaveden byl, nedopadal by na všechny možné případy, které zákonodárce při zakotvení § 201a trestního zákona

¹²² Jelínek, J. (ed.): O novém trestním zákoníku. Sborník z mezinárodní vědecké konference Olomoucké právnícké dny. Praha: Leges, 2009, str. 30

zamýšlel. Jde o případy jiného se přivedení do stavu nepřičetnosti formulovaného slovy „nebo jinak“. Jestliže by tedy tyto případy uvedení se do stavu nepřičetnosti měli zůstat ve skutkové podstatě zachovány, navrhuje Langer název „Porušení chráněného zájmu v zaviněné nepřičetnosti“.

Byť k výše uvedené změně názvu trestného činu nedošlo, jeho objektivní stránka úpravě podrobena byla. V rámci ní došlo k zmiňované redukci v podobě odstranění slov „nebo jinak“ přivede do stavu nepřičetnosti. Jak bylo řečeno, takto formulovaná objektivní stránka byla pravděpodobně legislativním omylem ze strany zákonodárce, spočívajícím v nedostatečném pochopení právní úpravy podle § 186 trestního zákona z roku 1950. V praxi se zatím totiž nevyskytl případ jiného přivedení se do stavu nepřičetnosti než právě požitím nebo aplikací návykové látky.¹²³ Tento způsob jednání (jiné přivedení se do stavu nepřičetnosti) byl předmětem sporů a byly vymýšleny více či méně reálné možnosti naplnění (viz bod 4.3.1.). Pokud se tedy takto někdo přivede do stavu nepřičetnosti, může se podle úpravy obsažené v trestním zákoníku dopustit pouze tzv. *actio libera in causa*, jak úmyslného, tak nedbalostního, nikoliv opilství.¹²⁴

Dalším, spíše systematickým, nedostatkem je skutečnost, že o případech *actio libera in causa* se stále hovoří v souvislosti s ustanovením o trestném činu opilství (§ 360 odst. 2 trestního zákoníku), byť jde o institut, o kterém se, a to nejen u nás, v učebnicích a komentářích pojednává v souvislosti s ustanovením o nepřičetnosti.

Naopak nedostatek, který se podařil v novém trestním zákoníku odstranit je vymezení pojmu zmenšená přičetnost. Jako k nedůslednosti by se však dalo přihlížet k tomu, že zatímco k nepřičetnosti zaviněné způsobem uvedeným v § 201a trestního zákona (§ 360 trestního zákoníku) se přihlíží, tak ke zmenšené přičetnosti se za téže situace, stejně tak jako tomu bylo v trestním zákoně (§ 25, §32), z hlediska § 40 a § 47 trestního zákoníku znovu nepřihlíží.

Za další negativum, které zákonodárce nepromítnul v novém trestním zákoníku lze považovat i nedoplnění ustanovení o trestném činu opilství podle § 360 trestního zákoníku do některých jeho jiných ustanoveních. Jde o současný § 62, § 67a, § 68a,

¹²³ Langer, P.: Trestný čin opilství (dokončení, 1. Část viz č. 2/2005), Bulletin advokacie, 2005, číslo 3, str. 30-31

¹²⁴ Jelínek, J. a kol.: Trestní právo hmotné. 1. Vydání, Praha: Leges, 2009, str. 798

§ 167, § 168 trestního zákona a tomu odpovídající § 88 odst. 4, § 35, § 95, § 367, § 368 trestního zákoníku. V žádném z těchto ustanovení, stejně tak jako tomu je v trestním zákoně, není citován § 360, ačkoli kvazideliktem se mohou stát některé trestné činy v těchto seznamech uvedené. Nelze např. stíhat trestný čin nepřekážení nebo neoznámení trestného činu dle § 360, když kvazideliktem je jednání, které by jinak bylo trestným činem vraždy, ač by to bylo podle Dolenského tak i Langerova žádoucí. Podle obou zmiňovaných by bylo možné pachatele potrestat pouze za pokus trestného činu neoznámení nebo nepřekážení trestného činu, vzhledem k tomu, že pachatel, který nepřekazí či neoznámí tento trestný čin totiž zpravidla nebude vědět, že útočník se nachází ve stavu nepřičetnosti a že jedná za podmínek § 360 trestního zákoníku. V tomto případě bude pachatel v omylu o skutkových okolnostech – pachatel se domnívá, že „vrah vraždí“ a ne že se dopouští trestného činu opilství, kdy kvazideliktem je jednání, které by bylo možno, nebýt nepřičetnosti, posoudit jako vraždu (pozitivní skutkový omyl vztahující se na znaky skutkové podstaty). Pokud by pachatel věděl, že osoba dopouštějící se „vraždy“ tak koná za podmínek uvedených v § 360, byl by beztrestný.^{125 126}

Na základě výše uvedeného lze dojít k závěru, že na právní úpravě, přesto, že došlo k přijetí nového trestního zákoníku a byla tu tedy možnost mnohé nedostatky touto cestou odstranit, je stále co měnit a zákonodárce by de lege ferenda měl určité legislativní zásahy uvážit.

¹²⁵ Langer, P.: Trestný čin opilství (dokončení, 1. Část viz č. 2/2005), Bulletin advokacie, 2005, číslo 3, str. 32-33

¹²⁶ Dolenský, A.: Opilství, Bulletin advokacie, 1992, číslo, 6-7, str. 45